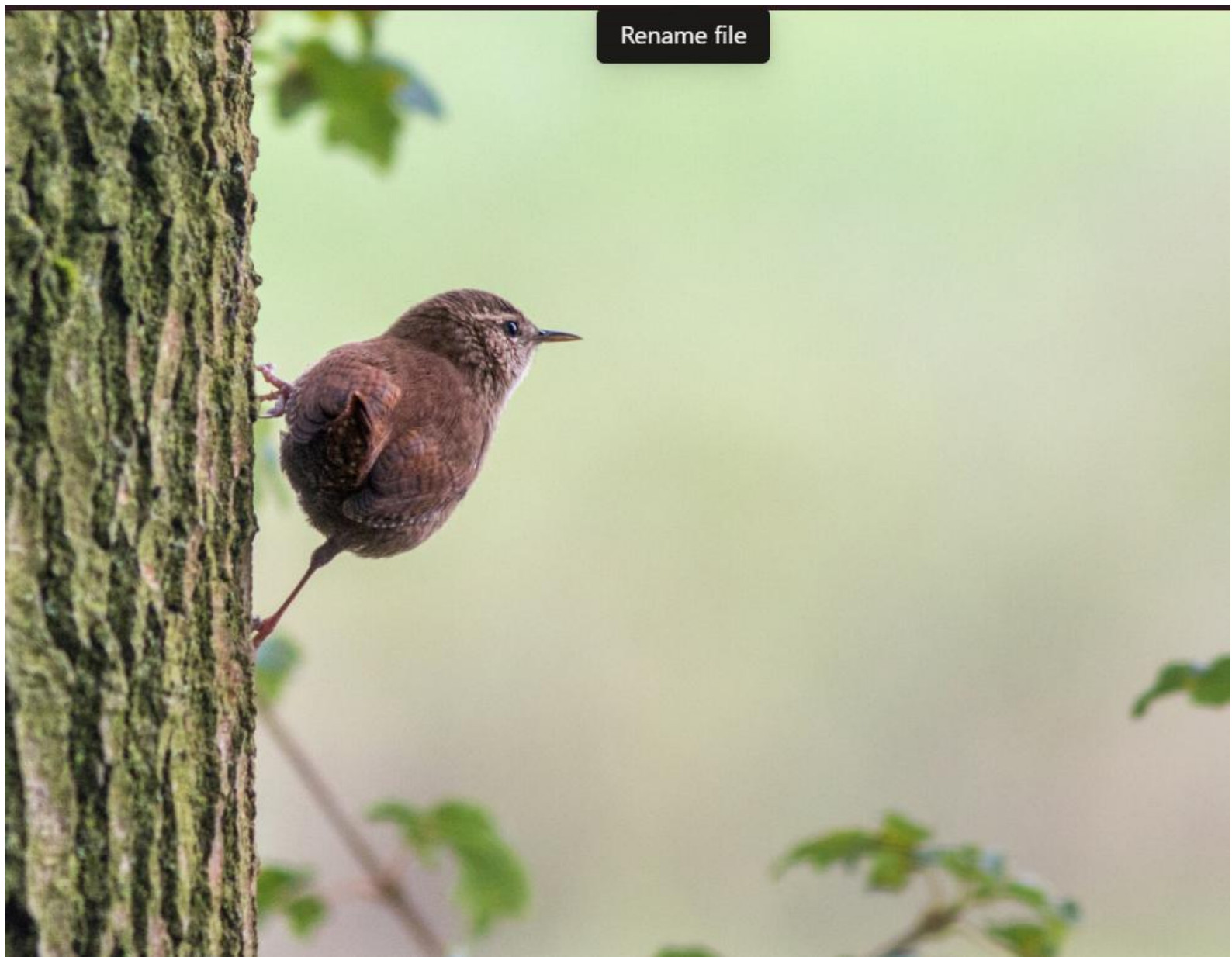

Actieplan biodiversiteit 2026-2027

Gemeente Drimmelen

Opdrachtgever

Gemeente Drimmelen
Park 1
4921 BV Made

Auteurs

Alex van der Zwaluw
Beleidsmedewerker klimaatadaptatie en biodiversiteit
avanderzwaluw@drimmelen.nl
06-29660926

Shaweena Chowhari
Beleidsmedewerker duurzaamheid
schowhari@drimmelen.nl
0642544339

Datum: 16 december 2025
Versie: 2
Status: Vastgesteld

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Evaluatie	5
2.1 Evaluatie per actie	5
2.2 Schematische weergave	8
2.3 Input nieuw actieplan	9
2.4 Conclusie	9
3. Actieplan	11
3.1 Ecologische verbindingzone Terheijden – Zonzeel	11
3.2 STILA	11
3.3 Bijenlandschap West-Brabant	12
3.4 Soortenmanagementplan (SMP)	12
3.5 Inventarisatie bermen	13
3.6 Bloemenproject	13
3.7 Plant je eigen boom of struik	14
3.8 Uitbreiding Kinderboomkwekerij	14
3.9 Groene inrichting rondom speelplekken	15
3.10 Natuur in de wijk	15
3.11 NK-tegelwippen	16
3.12 Geboortebomen- en struiken	16
3.13 Landelijke compostdag	17
3.14 Tuinklimaatcoach	17
3.15 Nacht van de Nacht	17
3.16 Oogpunt Spraakwater	18
3.17 Sloopjes les	18
3.18 Promotie subsidieregeling Klimaatbestendig Drimmelen	18
4. Begroting	20

1. Inleiding

Wij werken aan een groene, gezonde en biodiverse leefomgeving waarin mens en natuur in balans zijn. Met het Actieplan Biodiversiteit 2026–2027 bouwen wij voort op de resultaten van de afgelopen jaren en versterken wij onze ambitie om biodiversiteit structureel te verankeren in beleid, beheer en uitvoering.

De evaluatie van het vorige actieplan (2024–2025) laat zien dat wij op veel terreinen zichtbaar resultaat hebben geboekt. Succesvolle initiatieven zoals Natuur in de Wijk, ErvenPlus, de Fruitbomenactie en de beleidsregel Natuurinclusief Bouwen en Inrichten hebben geleid tot meer groen, meer betrokkenheid en meer bewustwording bij inwoners. Tegelijkertijd zijn er ook leerpunten. Acties die afhankelijk waren van externe partijen kwamen niet altijd goed van de grond, en het actief betrekken van inwoners bleek soms een uitdaging.

Om te komen tot een nieuw actieplan is input opgehaald door gesprekken te voeren met verschillende medewerkers van de gemeente Drimmelen. Ook zijn met onze groenpartners¹ gesprekken gevoerd. Het doel van deze gesprekken was enerzijds het actieplan Biodiversiteit 2024 / 2025 te evalueren en anderzijds nieuwe ideeën en acties te verzamelen voor de komende periode. De ervaringen uit 2024–2025 en de inbreng van onze partners vormen samen de basis voor dit nieuwe actieplan. In dit nieuwe actieplan leggen wij daarom de nadruk op daadkracht, samenwerking, zelf het goede voorbeeld geven, en communicatie. De komende twee jaar zetten wij in op het versterken van bestaande projecten, en het vergroten van de zichtbaarheid van biodiversiteit in onze dorpen.

Wij kiezen er bewust voor om opnieuw een actieplan voor twee jaren op te stellen, omdat dit een goed werkbare periode blijkt te zijn om acties concreet uit te voeren, resultaten zichtbaar te maken en waar nodig tijdig bij te sturen. Een korte cyclus maakt het bovendien mogelijk om flexibel in te spelen op actuele ontwikkelingen, bestuurlijke wensen, beschikbare financiële middelen en kansen die zich in de praktijk voordoen. De acties in dit plan zijn concreet, uitvoerbaar en meetbaar (SMART) geformuleerd, zodat wij beter kunnen volgen wat de inspanningen opleveren.

Het plan sluit aan bij het coalitieakkoord “Bouwen aan een duurzaam, sociaal en veilig Drimmelen”, de Omgevingsvisie, het integraal Groenbeleidsplan, water- en rioleringsplan 2023-2027, Programma Duurzaamheid en andere beleidsdocumenten waarin duurzaamheid en biodiversiteit een (centrale) plek innemen.

Met dit actieplan willen wij biodiversiteit verder versterken, bijdragen aan klimaatbestendigheid en de leefbaarheid in onze dorpen vergroten. Zo werken wij samen aan een toekomstbestendige, groen Drimmelen waarin natuur, mens en klimaat elkaar versterken.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 blikken wij kort terug op de belangrijkste resultaten en leerpunten uit de periode 2024–2025. Hoofdstuk 3 beschrijft de concrete acties voor 2026–2027, ingedeeld per project. In hoofdstuk 4 is de begroting opgenomen. Per actie is opgenomen wat de verwachte kosten zijn. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle acties in schema- of praatprentvorm, zodat in één oogopslag duidelijk is wat er wordt uitgevoerd, wanneer en door wie.

¹ Madese Natuurvrienden, Platform Kiemkracht Drimmelen, Stichting De AmerkantOp, Stichting Bei, Agrarische Natuurvereniging Drimmelen & Moerdijk e.o., Groene Plu

2. Evaluatie

Dit hoofdstuk bevat de evaluatie van het Actieplan Biodiversiteit 2024–2025. In dit plan zijn uiteenlopende acties opgenomen om de biodiversiteit binnen de gemeente te versterken en inwoners, organisaties en partners te betrekken bij een groenere leefomgeving. Het actieplan biodiversiteit 2024/2025 is bewust concreet en uitvoeringsgericht opgesteld, zodat voor iedereen duidelijk is wat er wordt gedaan, waarom, en wie waarvoor verantwoordelijk is. Met deze evaluatie wordt inzicht gegeven in de geboekte resultaten en de bijdrage aan een groene, biodiverse en klimaatbestendige gemeente. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de voortgang en de leerpunten voor de komende periode.

2.1 Evaluatie per actie

In deze paragraaf is per actie kort beschreven hoe de uitvoering is verlopen, in hoeverre de gestelde doelen zijn behaald en – waar dat niet het geval was – welke oorzaken daaraan ten grondslag liggen.

NK-tegelwippen 2024 - 2025

In 2024 en 2025 heeft de gemeente opnieuw deelgenomen aan het NK Tegelwippen, met als doel een hogere positie te behalen dan de 31e plaats in 2023. In 2024 eindigden we op de 16e plaats met 17.981 gewipte tegels. Samen met de Madese Natuurvrienden is een plantenpakketactie opgezet, waarbij 50 pakketten zijn uitgedeeld. Via het Energiebespaarteam volgden nog 10 pakketten, maar de belangstelling voor verdere vergroening bleek gering. Een geplande tegeldumpdag kon niet doorgaan vanwege organisatorische knelpunten. Wel zijn enkele gemeentelijke straten en twee schoolpleinen vergroend. In 2025 behaalde we de 67e plaats met 4.395 gewipte tegels. Een georganiseerde straatactie kreeg geen respons en ook de vergroening van gemeentelijke straten bleef beperkt. Het Energiebespaarteam had bovendien geen capaciteit meer voor tuinvergroening. De deelname aan het NK Tegelwippen heeft bijgedragen aan meer bewustwording over ontstenen en vergroenen. De samenwerking met lokale partners verloopt goed, maar blijvende vergroening bij particulieren blijft een uitdaging.

Schoolpleinen vergroenen

In 2024 zijn twee schoolpleinen vergroend: het schoolplein van basisschool De Zeggewijzer in Terheijden en dat van basisschool De Grienden in Lage Zwaluwe. Bij basisschool Zonzeel is geen verdere vergroening gerealiseerd, omdat daar slechts beperkt ruimte beschikbaar is. Andere scholen hebben zich niet bij de gemeente gemeld voor deelname aan de vergroening.

Natuurinclusief bouwen

In 2024 is de nieuwe beleidsnota en beleidsregel “Natuurinclusief Bouwen en Inrichten” vastgesteld. Er heeft een marktconsultatie plaatsgevonden met drie projectontwikkelaars, waarbij ook onze groenpartners actief hebben meegedacht. De beleidsregel wordt inmiddels actief toegepast bij nieuwe woningbouwplannen. Ook bij reconstructies wordt nadrukkelijk gekeken hoe natuurinclusieve maatregelen kunnen worden toegepast in bestaande straten.

Verbeteren biodiversiteit in de Brandput in Lage Zwaluwe

Het oorspronkelijke plan voor drijvende planteneilanden bleek niet haalbaar. Het waterschap wees dit af vanwege risico op broedende watervogels en toename van blauwalg. In plaats daarvan is gekozen voor een plasdraszone met oevermatten en ingezaaide oevers. De komende jaren wordt gevolgd hoe deze zone zich ontwikkelt. In 2025 heeft echter veel blauwalg en vissterfte plaatsgevonden. Met de plasdras zone zal dit niet opgelost worden. Daarom moeten we nieuwe plannen maken om de waterkwaliteit en biodiversiteit verder te verbeteren.

Ervenplus

In 2024 en 2025 hebben Brabants Landschap en de Madese Natuurvrienden het project Ervenplus uitgevoerd. Binnen dit project zijn 15 erfscans uitgevoerd bij deelnemers. Op basis van deze scans is beplanting uitgewerkt om de biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit op de erven te versterken. De laatste beplanting wordt momenteel uitgeleverd en aangeplant.

Geboortebomen en struiken

De afgelopen twee jaar is gestart met het uitdelen van geboortebomen en -struiken. Kersverse ouders ontvangen bij de aangifte van hun kind een brief waarmee zij bij boomkwekerij Nieuwesteen een boom kunnen uitkiezen. Uitgangspunt is het aanbieden van 150 bomen op circa 250 geboortes per jaar. Het blijkt echter lastig om ouders te bereiken: in twee jaar tijd zijn ongeveer 50 bomen opgehaald. De ouders die wel een boom hebben opgehaald, reageren zeer positief op het initiatief. Er is over de actie gecommuniceerd via sociale media en in 't Carillon, maar de doelgroep blijft moeilijk te bereiken.

Kruidenrijk grasland

Het initiatief voor kruidenrijk grasland is de afgelopen periode niet van de grond gekomen. Er is geen mengsel ontwikkeld of uitgezet voor agrariërs. De afstemming met ZLTO verliep onvoldoende, waardoor het project geen vervolg heeft gekregen.

Opwaarderen en omvormen van rotondes of gazons

Voor 2024 en 2025 stond het opwaarderen van twee rotondes gepland, met de aanleg van bloemrijk gras en stinzenbollen, in samenwerking met De Rotondespecialist en MidZuid. De samenwerking verliep echter moeizaam, waardoor de rotonde Tuinbouwweg – Sluizeweg in 2024 niet is aangelegd. In 2025 bleef het contact lastig, maar kon wel de rotonde Tuinbouwweg – Steelhovensedijk worden aangeplant. Daarnaast is, dankzij een resterend budget, ook de rotonde bij de Marinaweg in Drimmelen voorzien van vaste planten.

Stimulering koolstofvastlegging bij agrariërs

Samen met ZLTO Den Bosch is een project gestart om agrariërs te stimuleren koolstof vast te leggen via carbon farming. Door andere teeltmethoden, minder grondbewerking en het aanplanten van bomen wordt extra koolstof in de bodem opgeslagen, wat zorgt voor een gezondere en klimaatbestendige bodem. Van de circa 20 geïnteresseerde agrariërs zijn uiteindelijk vier boeren bereid gevonden om hun bedrijfsvoering aan te passen. Tegelijk is gezocht naar bedrijven die koolstofcertificaten willen kopen, zodat boeren een vergoeding ontvangen voor hun bijdrage aan CO₂-opslag. Hiervoor is meermaals over gecommuniceerd, o.a. in nieuwsbrieven en op de gemeentelijke LinkedIn pagina. In oktober 2025 vond een bijeenkomst bij Pension Zeggezicht plaats met de deelnemende agrariërs, geïnteresseerde bedrijven zoals Zwaluwe en Rasenberg. De bijeenkomst verliep positief; meerdere partijen overwogen deelname.

Tuinklimaatcoach

Met de tuinklimaatcoach – een initiatief uitgevoerd door vrijwilligers van de Madese Natuurvrienden en Kiemkracht – kunnen inwoners gratis tuinadvies krijgen over het vergroenen en klimaatbestendig maken van hun tuin. De tuinklimaatcoach is meerdere keren onder de aandacht gebracht via sociale media en in 't Carillon. Desondanks is er de afgelopen twee jaar slechts beperkt gebruik van gemaakt.

Fruitbomenactie

Eind 2024 en 2025 is in samenwerking met tuincentrum Sonneveld een fruitbomenactie georganiseerd. In 2024 werden circa 400 fruitbomen en -struiken besteld. De voorwaarden waren gunstig: inwoners konden maximaal vijf items per persoon bestellen. Door het grote

succes ontstond echter ook kritiek, omdat veel geïnteresseerden achter het net visten. Daarom is in 2025 het maximum aangepast naar drie items per persoon. Het beschikbare budget was dat jaar iets lager, waardoor in totaal ongeveer 310 fruitbomen en 150 fruitstruiken zijn besteld. De actie is een groot succes gebleken en heeft bijgedragen aan meer biodiversiteit en bewustwording over het belang van groen en voedsel in eigen tuin.

Workshop nestkasten en insectenhôtels maken

In 2024 en 2025 zijn workshops georganiseerd waarin kinderen nestkasten en insectenhôtels konden maken. De workshops zijn uitgevoerd in samenwerking met Kiemkracht en De Bruijn Dier & Tuin. In 2024 deden 20 kinderen mee en in 2025 21 kinderen en werden goed gezocht met (groot)ouders.

Natuur in de wijk

Eind 2025 is het project Natuur in de Wijk gelanceerd in Lage Zwaluwe. Er is bewust voor deze locatie gekozen, omdat het project aansluit bij de Dorpsvisie Lage Zwaluwe en uit het Soortenmanagementplan is gebleken dat er in dit dorp nog relatief weinig vleermuiskasten, gierzwaluwkasten en huismuskasten aanwezig zijn. Het project richt zich vooral op gebouwbewonende soorten, die goed profiteren van extra nestgelegenheid. Orbis heeft hiervoor scans uitgevoerd en flyers verspreid. Inwoners konden zowel beplanting als nestkasten gratis aanvragen. De animo was groot: ruim 160 inwoners hebben gebruikgemaakt van het aanbod, en er zijn veel positieve reacties ontvangen.

Geveltuintjes en groene gevelpakketten

In 2025 heeft de gemeenteraad de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) aangepast, waardoor het aanleggen van geveltuinen officieel mogelijk is geworden. Aansluitend heeft het college de nadere regels vastgesteld. Er heeft geen aparte actie voor groene gevelpakketten plaatsgevonden, omdat werd verwacht dat de animo daarvoor beperkt zou zijn. Om geveltuinen te promoten, is een andere actie georganiseerd waarbij een aantal geveltuinen werd verloot onder inwoners. Gelijktijdig bleek dat er nog € 5.000 subsidie vanuit het waterschap beschikbaar was. Er kwamen 13 aanmeldingen binnen, waarvan er 3 niet konden worden gerealiseerd.

Biodiversiteit op de gemeentelijke website

Het opzetten van een blauwgroene pagina op de gemeentelijke website is niet gelukt. Sinds de lancering van de nieuwe gemeentelijke website eind 2024 is het lastiger geworden om algemene informatie of beleidspagina's te plaatsen. De huidige opzet biedt alleen ruimte voor gerichte taakpagina's of projectpagina's. Hoewel een volledige blauwgroene pagina niet kon worden gerealiseerd, zijn wel diverse onderdelen over biodiversiteit en vergroening opgenomen. Zo zijn onder andere het Actieplan Biodiversiteit, informatie over geveltuinen en uitleg over natuurinclusief bouwen en inrichten gepubliceerd.

Ecologisch beheer van watergangen

Het ecologisch beheer van watergangen liep mee in de regionale aanbesteding. Het bleek echter moeilijk om in overleg met het waterschap te komen tot een beheer met 50% begroeiing langs de watergangen. Ook intern bestond er weerstand, vanwege zorgen over de doorstroming en afvoercapaciteit van het water. Daarom is besloten dit doel voorlopig niet door te voeren en te blijven inzetten op het laten staan van circa 25% begroeiing langs de watergangen.

2.2 Schematische weergave

Actie / Project	Resultaat	Doel gehaald	Conclusie
NK Tegelwippen	plantenpakketactie succesvol; geen deelname bij straatactie.	⚠ Gedeeltelijk	Bewustwording vergroot, maar blijvende vergroening bij particulieren blijft lastig.
Schoolpleinen vergroenen	Twee schoolpleinen vergroend (Zeggewijzer, De Grienden).	✅ Ja	Doel behaald; goede samenwerking met scholen.
Natuurinclusief bouwen	Beleidsnota en beleidsregel vastgesteld en actief toegepast.	✅ Ja	Structurele verankering in bouwbeleid.
Brandput Lage Zwaluwe	Plasdraszone aangelegd; problemen met blauwalg en vissterfte blijven.	⚠ Gedeeltelijk	Alternatief uitgevoerd, effect beperkt.
Ervenplus	15 erfscans uitgevoerd; beplanting grotendeels gerealiseerd.	✅ Ja	Succesvolle samenwerking met partners.
Geboortebomen	±50 bomen opgehaald; bereik ouders beperkt.	⚠ Gedeeltelijk	Positieve reacties, maar deelname laag.
Kruidenrijk grasland	Project niet uitgevoerd; afstemming met ZLTO moeizaam.	❌ Nee	Doel niet behaald.
Rotondes en gazons	Eén rotonde gerealiseerd; samenwerking moeizaam.	⚠ Gedeeltelijk	Eén zichtbaar resultaat;
Koolstofvastlegging agrariërs	Vier agrariërs doen mee; bedrijven tonen interesse in certificaten.	✅ Ja	Belangrijke eerste stap, draagvlak groeit.
Tuinklimaatcoach	Weinig gebruik van gemaakt ondanks promotie.	⚠ Gedeeltelijk	Bereik beperkt.
Fruitbomenactie	2024: 400 bomen + 350 struiken; 2025: 310 bomen + 150 struiken.	✅ Ja	Groot succes en veel positieve reacties.
Workshops nestkasten & insectenhôtels	20 kinderen (2024), 21 (2025).	✅ Ja	Succesvolle en leerzame activiteit.
Natuur in de Wijk	160 deelnemers; veel positieve reacties.	✅ Ja	Groot succes met hoge betrokkenheid.
Geveltuinjes / groene gevels	11 geveltuinen aangelegd; geen pakkettenactie.	✅ Ja	Actie succesvol
Biodiversiteit op website	Blauwgroene pagina niet gelukt; deels info geplaatst.	⚠ Gedeeltelijk	Communicatie beperkt door nieuwe websitestructuur.
Ecologisch beheer watergangen	25% begroeiing behouden; 50% niet haalbaar.	⚠ Gedeeltelijk	Ecologische doelen deels gehaald.

2.3 Input nieuw actieplan

Voor de actualisatie van het biodiversiteitsactieplan zijn gesprekken gevoerd met zowel interne collega's als lokale groenpartners. Binnen de gemeentelijke organisatie is gesproken met John Godschalk, Corné Welten, Dimitri Hagendoorn en Suus Terpstra. Daarnaast zijn in gesprekken met onze groenpartners waardevolle ideeën, ervaringen en knelpunten opgehaald.

Samen hebben deze gesprekken een overzicht aan nieuwe kansen, ideeën en verbeterpunten opgeleverd waarop dit actieplan voortbouwt.

- SMART en meetbaarheid: acties die concreet en SMART zijn geformuleerd blijken effectiever. Er ligt winst in het beter meetbaar maken van resultaten en het verkennen van ondersteuning door organisaties die gespecialiseerd zijn in monitoring.
- Breed spectrum aan acties: het vorige plan bevatte zowel beleidsmatige acties als uitvoeringsacties met partners en inwoners. Dat laat zien dat biodiversiteit een gezamenlijke inspanning is, die breed wordt gedragen binnen de gemeente als onze lokale groenpartners
- Groenoverleggen: de overleggen met partners vinden regelmatig plaats, wat bijdraagt aan een consistente samenwerking. Wel is behoefte aan strakkere structuur, duidelijke doelen en concrete afspraken.
- Zichtbaarheid en communicatie: groenpartners vragen om meer en terugkoppeling over projecten en besluiten. Ook richting inwoners is betere communicatie nodig over biodiversiteitsmaatregelen en hun effecten
- Gerichte inzet van budget: Beschikbare middelen moeten worden ingezet op acties met duidelijke ecologische opbrengst én zichtbaar effect in de leefomgeving van inwoners.
- Interne kennis versterken: De kennis over ecologisch beheer, soortkeuze en participatie groeit, maar verdere professionalisering blijft belangrijk.
- Landschappelijke inpassing en handhaving: Landschappelijke inpassing wordt regelmatig niet nageleefd. Gebrek aan handhaving leidt tot frustratie bij groenpartners en ondermijnt het effect van biodiversiteitsmaatregelen.
- Grote kansen voor vergroening: Vergroening van entrees, kale straten en monotone grasvelden met struweel en struiken biedt veel potentie voor verbetering van biodiversiteit. Niet alleen bomen maar ook struiken zijn voor belang.
- Circulair hergebruik: Het hergebruik van tegels en andere materialen biedt kansen om ontstening zichtbaar en circulair vorm te geven.
- Blijven investeren in educatie: Er is blijvende behoefte aan groene educatie voor kinderen én volwassenen. Door werkdruk in het onderwijs is een integrale en haalbare aanpak nodig, bijvoorbeeld met ondersteuning vanuit de groenpartners.

2.4 Conclusie

Het Actieplan Biodiversiteit 2024/2025 heeft op veel terreinen tot zichtbare resultaten geleid. Succesvolle projecten zoals Natuur in de Wijk, Fruitbomenactie, Ervenplus en de beleidsregel "Natuurinclusief Bouwen en ontwikkelen" tonen aan dat samenwerking met inwoners en groenpartners effectief is. Wel blijkt dat acties die sterk afhankelijk zijn van externe partijen (zoals het waterschap, en ZLTO) kwetsbaar zijn in de uitvoering. Daarnaast blijft het bereiken en activeren van inwoners een aandachtspunt.

Verbeterpunten zijn te vinden in een betere afstemming met partners en sterkere communicatie en zichtbaarheid richting inwoners. Ook meer ontzorging en praktische hulp voor inwoners kan de slagkracht vergroten. Ook monitoring van biodiversiteit blijft onderbelicht. Succesvolle initiatieven kunnen worden voortgezet.

Duidelijk is geworden dat wij en onze groenpartners zich breed en betrokken inzetten voor biodiversiteit. Er is de afgelopen twee jaar veel bereikt. Met enkele versterkingen—zoals het duidelijker meetbaar maken van acties, het verbeteren van communicatie en terugkoppeling, en het bieden van meer structuur in overleg en handhaving kan deze samenwerking nog effectiever worden. Tegelijkertijd liggen er mooie kansen in verdere vergroening, communicatie en groene educatie, waarmee biodiversiteit in de gemeente op een zichtbare en duurzame manier verder kan groeien. Het blijft daarbij belangrijk om budget gericht in te zetten op maatregelen met zichtbare én ecologische impact.

3. Actieplan

In dit hoofdstuk worden alle acties die op de kalender van het actieplan biodiversiteit 2026-2027 staan nader beschreven.

3.1 Ecologische verbindingszone Terheijden – Zonzeel

We realiseren samen met waterschap Brabantse Delta de Ecologische Verbindingszone (EVZ) Terheijden – Zonzeel. Deze zone verbindt bestaande natuurgebieden via nieuwe of herstelde natuur en vormt een leef- en migratiecorridor voor water- en oevergebonden soorten zoals libellen, juffers, vleermuizen, (riet)vogels en kleine zoogdieren.

De inrichting van de EVZ bestaat uit het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, en plas- die de waterkwaliteit verbeteren en de biodiversiteit versterken. Door ruimte te geven aan natuurlijke waterlopen en gevarieerde beplanting te realiseren, ontstaat een robuust groenblauw netwerk dat zowel ecologisch als landschappelijk waardevol is. De EVZ draagt bij aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en vergroot de ecologische samenhang tussen bestaande natuurgebieden. De inrichting van de EVZ draagt bij aan een robuuster en klimaatbestendiger buitengebied, waarin water, natuur en landschap beter met elkaar in balans zijn.

Het oorspronkelijke tracé van circa zes kilometer is vanwege beperkte grondverwerving herzien naar een voorkeurstracé van circa vier kilometer. In 2025 starten we met de inrichting van 2,1 kilometer EVZ, verdeeld over vier deeltrajecten, op gronden die momenteel in eigendom zijn van het waterschap. De gemeenteraad heeft in de begroting 2026 een investering van € 425.000 opgenomen voor de gemeentelijke bijdrage. Het waterschap Brabantse Delta neemt de projectleiding, planvoorbereiding en inrichting op zich. De gemeente Drimmelen levert een financiële en beleidsmatige bijdrage door budget beschikbaar te stellen, de benodigde vergunningen te verlenen. De afronding van het tracé staat gepland voor eind 2027. In 2028 wordt de eerste monitoring van de ecologische effecten uitgevoerd in samenwerking met het waterschap, zodat inzicht ontstaat in de ontwikkeling van flora, fauna en waterkwaliteit en waar nodig vervolgmaatregelen kunnen worden genomen. In overleg met het waterschap bekijken we tevens of we nog voor realisatie een o-meting kunnen laten uitvoeren.

3.2 STILA

We nemen (opnieuw) samen met de provincie Noord-Brabant deel aan de Stimuleringsregeling Landschap (STILA). Deze regeling ondersteunt agrariërs en particuliere grondeigenaren bij het aanleggen, herstellen en beheren van landschapselementen, zoals houtwallen, heggen, poelen, bloemrijke akkerranden en wandelpaden. Door middel van deze regeling versterken we de groenblauwe dooradering van het buitengebied en dragen we bij aan een toename van biodiversiteit, klimaatadaptatie en herstel van karakteristieke landschapsstructuren. De inrichting binnen STILA richt zich op het creëren van robuuste landschapselementen die ecologische, landschappelijke en recreatieve functies combineren, zoals het aanleggen van struweelhagen, poelen, bossingels en kruidenrijke randen.

We leggen elk jaar € 10.000 in. De provincie Noord-Brabant verdubbelt dit budget, waardoor een gezamenlijk fonds ontstaat van € 20.000 per jaar, waaruit lokale initiatieven kunnen worden gefinancierd. De provincie draagt daarnaast zorg voor de uitvoering, de behandeling van subsidieaanvragen en de uitbetaling van de vergoedingen.

We communiceren actief over de mogelijkheden van deelname aan STILA. Via onze communicatiekanalen, zoals 't Carillon en sociale media, informeren we agrariërs,

grondeigenaren en inwoners over de subsidiemogelijkheden. Daarnaast verwijzen we geïnteresseerden naar de veldcoördinator, die namens de provincie advies geeft en ondersteunt bij het opstellen van plannen.

3.3 Bijenlandschap West-Brabant

De afgelopen jaren hebben we deelgenomen aan het Bijenlandschap West-Brabant. De komende twee jaar gaan we opnieuw deelnemen. Dit netwerk van gemeenten, waterschappen, natuurorganisaties, bedrijven en agrarische natuurverenigingen werkt sinds 2017 samen aan een robuust en aaneengesloten netwerk van leefgebieden voor bijen en andere bestuivers in West-Brabant. Het doel is om duurzaam voldoende voedsel, nestelgelegenheid en leefruimte te creëren voor bestuivers – zowel binnen als buiten de bebouwde kom, op agrarische gronden, bedrijventerreinen en in natuurgebieden.

De samenwerking is vastgelegd in het Addendum op de Samenwerkingsovereenkomst 2024–2027, waarmee wij onze eerdere deelname aan de periode 2022–2023 voortzetten. Samen met de andere partners investeren we in kennisdeling en uitvoering van concrete maatregelen om de achteruitgang van bestuivers te keren en de biodiversiteit te versterken.

De komende twee jaren richten we ons vooral op het stimuleren van bloemrijke bufferstroken en bijenstroken in het agrarisch gebied, in aansluiting op het project “*Van bufferstrook naar bijenstrook*”. Daarnaast brengen wij de mogelijkheden voor het gebruik van bijvriendelijke bloemenmengsels opnieuw actief onder de aandacht bij agrariërs. De uitvoering van het project wordt gecoördineerd door Brabants Landschap, dat tevens de financiële afhandeling verzorgt. Wij leveren een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan het samenwerkingsverband.

3.4 Soortenmanagementplan (SMP)

Samen met Ecoresult B.V. werken we aan de ontwikkeling van een Soortenmanagementplan (SMP) voor de kernen van de gemeente. Met dit plan brengen we beschermde soorten, zoals vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen, in kaart en ontwikkelen we werkprotocollen om bij werkzaamheden zorgvuldig met deze soorten om te gaan. Op deze manier versterken we de biodiversiteit en kunnen we duurzaamheidsopgaven, zoals isolatie en woningverduurzaming, uitvoeren op een manier die natuurvriendelijk en toekomstbestendig is.

Het SMP beschrijft hoe binnen de woonkernen Made, Drimmelen, Terheijden, Wagenberg, Hooge Zwaluwe en Lage Zwaluwe wordt omgegaan met beschermde diersoorten bij ruimtelijke ingrepen, zoals isolatie, renovatie of verbouwingen. Door vooraf ecologisch onderzoek te doen en beschermingsmaatregelen op te nemen, kunnen werkzaamheden sneller en natuurvriendelijker plaatsvinden, zonder steeds afzonderlijke vergunningen te hoeven aanvragen.

We zijn inmiddels al geruime tijd bezig met het opstellen van het SMP. Een eerste inventarisatie naar beschermde soorten is reeds uitgevoerd en inmiddels heeft ook al gedeeltelijk veldonderzoek plaatsgevonden. Dit veldonderzoek naar verblijfplaatsen, vliegroutes en leefgebieden van de relevante soorten zetten we in 2026 door. Ook stellen we in 2026 het SMP op en dienen we dit plan in bij de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBNN). Zij beoordelen het plan namens de provincie Noord-Brabant. We streven er naar om eind 2026 de integrale ontheffing van de provincie Noord-Brabant te ontvangen.

Met de ontheffing ontstaat voor veelvoorkomende werkzaamheden aan gebouwen, zoals het isoleren van gevels, daken en spouwmuren. Hierdoor wordt natuurinclusief werken de standaard en kunnen wij samen met Woonvizier, inwoners en bedrijven verduurzaming

versnellen zonder natuurverlies. Naast juridische vereenvoudiging draagt het SMP bij aan de versterking van populaties gebouwde soorten en aan het behoud van een gunstige staat van instandhouding. De maatregelen die voortkomen uit het SMP – zoals het aanbrengen van nestkasten, verblijfplaatsen voor vleermuizen en het vergroenen van de leefomgeving – leveren een directe bijdrage aan de biodiversiteit binnen de woonkernen.

3.5 Inventarisatie bermen

Wij staan bekend om ons groene buitengebied, waarin bermen een belangrijke ecologische functie vervullen. Deze groene linten vormen niet alleen verbindende structuren tussen natuur en landbouw, maar bieden ook kansen voor biodiversiteit, klimaatadaptatie en natuurbeleving in de directe leefomgeving van onze inwoners en recreanten. Om het ecologisch potentieel van bermen beter te benutten en beheerdoelen concreet te onderbouwen, werken we samen met de HAS Green Academy aan een onderzoeksproject naar ecologisch bermbeheer.

Het onderzoek richt zich op het in kaart brengen van de botanische kwaliteit van bermen, de bodemtypen en de ecologische potentie. Op basis van veldonderzoek, literatuur- en kaartstudies en gesprekken met lokale betrokkenen (waaronder agrariërs), stellen we een gebiedsdekkende analyse op van de ecologische waarde van bermen. Deze analyse leidt tot een potentiekaart en een beheeradvies waarin onderscheid wordt gemaakt tussen bermen met hoge en lage ecologische potentie. Het uiteindelijke doel is om het gemeentelijk maaibeeld gemeente te differentiëren op basis van ecologische waarde, zodat het beheer beter bijdraagt aan de versterking van biodiversiteit en natuurlijke verbindingen in het landschap.

De uitvoering van het onderzoek vindt plaats door studenten Toegepaste Biologie van de HAS Green Academy, onder begeleiding van ons en een ecooloog. Het project loopt van februari tot en met juli 2026. De investering bedraagt € 12.000, inclusief begeleiding, rapportage, GIS-potentiekaarten en beheeradviezen per bermtype. We vinden het voorstelbaar om na de oplevering in 2027 verschillende bermen als proefstroken in te richten, waarin we verschillend beheer toepassen en mogelijk delen van de berm op kleigrond inzaaien met een kruiden- of bloemrijke mengsels om de biodiversiteit te verhogen. Voor de proefstroken stellen we een budget van € 15.000 beschikbaar.

3.6 Bloemenproject

Om onze inwoners actief te betrekken bij het versterken van de biodiversiteit nemen we in 2026 en 2027 deel aan het Bloemenproject. Dit laagdrempelige initiatief van Corné Mennen maakt het voor alle inwoners mogelijk om gratis inheemse bloemzaden te ontvangen. Het project stimuleert niet alleen de vergroening van tuinen, bermen en erven, maar vergroot ook het bewustzijn over het belang van biodiversiteit, klimaatadaptatie en de rol die inwoners daarin zelf kunnen spelen.

Onze Inwoners kunnen zich via een speciale aanmeldpagina registreren om bloemzaden te ontvangen. De zaden worden op maat verpakt door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en uitgedeeld tijdens een feestelijke uitdeeldag, georganiseerd in samenwerking Stichting Bei en de Madese natuurvrienden.. Op die dag krijgen deelnemers praktische informatie en tips over het zaaien en onderhouden van de bloemen. Daarnaast wordt een fotowedstrijd georganiseerd waarbij deelnemers kans maken op een bijenhotel.

We kiezen voor twee verschillende bloemenzadenmengsels: één die geschikt is voor kleigrond en één die goed gedijt op zandgrond, met een maximaal te bestellen oppervlakte van 100 m² per deelnemer. We verwachten een opkomst van ca. 500 huishoudens en stellen een budget beschikbaar van € 7.500. Het Bloemenproject ontzorgt ons volledig in het proces: van

communicatie en aanmeldbeheer tot het verpakken en distribueren van de bloemzaden. Wij zorgen enkel voor lokale promotie via 't Carillon, en sociale media.

3.7 Plant je eigen boom of struik

Inwoners van de gemeente Drimmelen kunnen deelnemen aan de actie '*Plant een boom of struik*'. Met deze actie stimuleren we inwoners om hun directe leefomgeving groener te maken en zo bij te dragen aan het vergroten van de biodiversiteit in onze dorpen. Bomen en struiken zorgen niet alleen voor meer schaduw, verkoeling en zuurstof, maar vormen ook belangrijke schuil- en voedselplekken voor vogels, insecten en kleine zoogdieren.

De actie voeren we uit in samenwerking met De Bruijn Dier en Tuin. Inwoners kunnen via een eenvoudig aanmeldformulier vooraf een boom of struik kiezen die geschikt is voor de eigen tuin of erf. Inwoners kunnen kiezen uit de Ruwe Berk (*Betula Pendula*), Wilde Lijsterbes (*Sorbus Aucuparia*), Veldesdoorn (*Acer Campestre*), Kleinbladige Linde (*Tilia Cordata*), gewone Vlier (*Sambucus Nigra*), Hazelaar (*Corylus Avellana*), Eenstijlige Meidoorn (*Crataegus Monogyna*) of Hondсроos (*Rosa Canina*). Deze soorten passen goed bij onze lokale biodiversiteit en zijn bestand zijn tegen het veranderende klimaat.

Elke inwoner kan één boom of struik gratis ontvangen. Wij stellen hiervoor een budget van € 5.000,- beschikbaar voor deze actie. De Bruijn Dier en Tuin verzorgt de bestelling en uitgifte van de beplanting. De actie start begin oktober, het uitdeelmoment zal plaatsvinden tijdens de nationale klimaatweek (midden november). We communiceren de actie via de gemeentelijke communicatiekanalen en sociale media. Inwoners kunnen zich aanmelden zolang de voorraad strekt. We streven ernaar om in 2026 en 2027 elk jaar 500 bomen en struiken uit te geven.

3.8 Uitbreiding Kinderboomkwekerij

Samen met Stichting De AmerkantOp werken we aan het verder ontwikkelen van de Kinderboomkwekerij tot een leer- en belevingsplek waar natuur, educatie en biodiversiteit samenkomen. De oorspronkelijke doelstelling om basisschoolleerlingen structureel in de kwekerij te laten werken, blijkt in de praktijk lastig uitvoerbaar. Schoolprogramma's zijn vaak strak gepland en het onderwijspersoneel ervaart een hoge werkdruk. Daarom verschuift de focus naar het gebruik van het gebied als een groene kennisroute, waar leerlingen en bezoekers op een laagdrempelige manier kunnen leren over bomen, bodem, water, klimaat, dieren, insecten en planten.

Om deze educatieve functie te versterken wordt onderzocht hoe de activiteiten kunnen worden uitgebreid op een geschikt stuk grond dat ruimte biedt voor een aanvullende educatieve zone. Door de locatie uit te breiden, kunnen De AmerkantOp en Stichting Bei de leer- en belevingsmogelijkheden verder vergroten.

Stichting Bei en De AmerkantOp gaan de uitbreiding inrichten als Kinderheem- en kruidentuin, met een variatie aan laagblijvende, inheemse planten. Hierbij blijft de bestaande bodemstructuur behouden en wordt de huidige vegetatie deels ingepast. Door het gebruik van een- en meerjarige soorten kan het terrein, indien nodig, eenvoudig worden hersteld of vrijgemaakt. Ter afbakening van het terrein richting de naastgelegen hondensportvereniging wordt een lage heg aangelegd. De AmerkantOp en Stichting Bei willen in het gebied ook educatieve "wildplukspots" markeren, waar kinderen en bezoekers op een verantwoorde manier kennis kunnen maken met eetbare planten. Bij de inrichting en het beheer worden scholen uit de omgeving, zoals De Stuifhoek, De Schittering en Lage Weide, actief betrokken, evenals lokale groene bedrijven en organisaties zoals Van Kaam, en Sonneveld.

Met deze aanpak versterken we samen Stichting Bei en De AmerkantOp niet alleen de biodiversiteit in het gebied, maar ook de kennis, betrokkenheid en natuurbeleving van jonge inwoners. Voor de inrichting van de Kinderheem- en kruidentuin en de ontwikkeling van educatief materiaal stellen we een eenmalig budget van € 2.500 beschikbaar. Dit budget wordt ingezet voor plantgoed, communicatie, lesmateriaal, tuingereedschap, advies en catering bij de opening. We streven ernaar dat de officiële opening vindt plaats op Boomfeestdag 2026 (20 maart).

3.9 Groene inrichting rondom speelplekken

Speelplekken zijn belangrijke locaties voor kinderen en bieden tegelijkertijd kansen om de biodiversiteit in onze kernen te versterken. Veel speelplekken zijn momenteel versteend en hebben door het gebruik van enkel gazon een beperkte ecologische waarde. Uit de evaluatie van het speelbeleid blijkt bovendien dat kinderen en ouders behoefte hebben aan groenere speelplekken. Door deze plekken groener en natuurlijker in te richten, verbeteren we zowel de speelwaarde als de kwaliteit van de leefomgeving. Daarom vergroenen we jaarlijks minimaal vijf speelplekken. Locaties die we onder andere op het oog hebben zijn:

- Geraniumstraat, Veestraat, Antwerpenplein, 't Boveneindje, en het Olmenpad (Made);
- Vezelvas, Abraham Kuiperstraat en de Lokken (Lage Zwaluwe);
- Mattenbies, Rode Vaart, Schansstraat en de 't Boveneindje, Vliethof (Terheijden);
- Zandakker, Vogelstraat (Wagenberg);
- 't Fort (Drimmelen);
- De Hoef (Hooge Zwaluwe);

Daarbij onderzoeken we – in samenwerking met de Madese Natuurvrienden en Stichting Bei per locatie welke mogelijkheden er zijn voor het aanplanten van bomen en heesters. Ook willen we heggetjes geplaatst, zodat de speeltuinen minder gemakkelijk bereikbaar zijn voor honden. We houden bij de aanplant tevens rekening met veiligheid en overzichtelijkheid. Tegelijkertijd kiezen we steeds voor soorten die een duidelijke ecologische meerwaarde bieden voor flora en fauna. Voor deze aanpak reserveren we in 2026 € 12.000,-- en in 2027 € 15.000,--. We gaan hierbij uit van een bedrag van €3.000 per speelplek. We kijken daarbij ook of er mogelijkheden voor subsidies, zoals bijvoorbeeld het Gezond Leven Akkoord.

3.10 Natuur in de wijk

In 2025 hebben wij deelgenomen aan het project Natuur in de Wijk, waarbij inwoners ondersteuning kregen om hun tuin of erf biodiverser en klimaatvriendelijker in te richten. De belangstelling was groot: met 200 aanmeldingen bleek duidelijk dat inwoners graag willen vergroenen, maar soms hulp of stimulatie nodig hebben om daadwerkelijk stappen te zetten.

Het project bestaat uit het uitvoeren van een ecologische tuin- of erfscan, gevolgd door een advies op maat en ondersteuning met beplanting of kleine maatregelen. De acties richten zich op het toevoegen van inheemse planten, nest- en schuilgelegenheden, het verminderen van verharding en het creëren van voedsel- en leefgebieden voor insecten, vogels en andere dieren. Hiermee draagt Natuur in de Wijk direct bij aan het vergroten van de biodiversiteit binnen de bebouwde kom.

Vanwege het succes in 2025 nemen we in 2026 opnieuw deel aan Natuur in de Wijk. We zetten de samenwerking voort met Orbis, Natuurbalans en lokale groenpartners, en stimuleren inwoners via gerichte communicatie opnieuw om zich aan te melden. We stellen hier een bijdrage van € 10.000,-- voor beschikbaar. Het project vormt een waardevolle koppelkans met andere acties zoals NK Tegelwippen, tuinklimaatcoach en geveltuinen.

3.11 NK-tegelwippen

Ook de komende twee jaar nemen we deel aan het NK Tegelwippen. Deze landelijke actie stimuleert gemeenten en hun inwoners om verharding te verwijderen en te vervangen door groen. Ontsteden levert winst op voor biodiversiteit, waterinfiltratie en het tegengaan van hittestress. Ons is al gebleken dat er binnen onze kernen nog veel plekken zijn waar verharding geen functie meer heeft. Juist hier liggen kansen om het voortouw te nemen en inwoners te inspireren hetzelfde te doen.

Om deze deelname structureel en effectief in te zetten, laten we als onderdeel van het NK Tegelwippen een analyse zinloze verharding uitvoeren door Sweco. Sweco brengt met GIS-analyse, luchtfoto's, gebruiksdata en locatiebezoeken in kaart waar verharding kan verdwijnen zonder verlies aan functie. De analyse resulteert in een lijst met kansrijke locaties in de kernen (en mogelijk bedrijventerreinen) die we tijdens en na het NK Tegelwippen kunnen ontsteden en vergroenen. De uitkomsten helpen ons om zichtbare voorbeeldlocaties te realiseren. Met dit soort zichtbare locaties willen we inwoners stimuleren door zelf tegels te wippen en ze te informeren over de subsidiemogelijkheden voor bijvoorbeeld geveltuintjes. Groenpartners, zoals Kiemkracht en de Groene Plu spelen daarbij een actieve rol in het betrekken van inwoners.

Bij de lijst met kansrijke locaties werken we tevens een uitvoeringsstrategie uit:

- **Voortdurend:** We blijven inwoners stimuleren om tegels te wippen via de eerder genoemde acties. We gebruiken daarbij o.a. de Groene Plu om buurtverenigingen te informeren over het tegelwippen. Naast tegelwippen geldt dat voor bijv. de klimaatsubsidie en de tuinklimaatcoach.
- **2026:** We gebruiken de resultaten van de Sweco-analyse om meerdere gemeentelijke tegelwiplocaties te realiseren tijdens het NK Tegelwippen. Dit combineren we met een intensieve communicatiecampagne. Waar mogelijk voeren we onze eigen gewipte tevels zoveel mogelijk in. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om in 2027 een *tegeltaxi* in te zetten voor het ophalen van gewipte tegels.
- **2027:** We starten met jaarlijks ontsteden op basis van de Sweco-lijst, met als minimale ambitie: minimaal één locatie per kern. Deze werkzaamheden koppelen we waar mogelijk aan andere projecten.

Voor de analyse door Sweco stellen we een budget van €7.500 beschikbaar. In 2027 reserveren we daarnaast €10.000 voor het ontsteden van 'zinloze' verhardingslocaties.

3.12 Geboortebomen- en struiken

De afgelopen twee jaar is gestart met het uitdelen van geboortebomen en -struiken. Bij de aangifte van een kind ontvangen ouders een brief waarmee zij bij boomkwekerij Nieuwesteeg Tuinplanten in Terheijden een geboorteboom of -struik kunnen ophalen. Dit symbolische gebaar staat voor groei, bloei en verbondenheid met een groene, gezonde leefomgeving waarin kinderen kunnen opgroeien.

Hoewel de animo tot nu toe beperkt is gebleven – in twee jaar tijd zijn circa vijftig bomen opgehaald – waarderen de ouders die deelnemen het initiatief zeer positief. De actie is laagdrempelig, herkenbaar en sluit goed aan bij onze ambitie om natuurbeleving en vergroening dichterbij inwoners te brengen. Omdat de uitvoering weinig extra inzet vraagt, zetten wij deze actie de komende twee jaar voort.

Om het bereik te vergroten, gaan wij de communicatie rond de geboortebomen intensiveren. We gaan het opnieuw vermelden in 't Carillon en op sociale media. Ook Boomkwekerij Nieuwesteeg zullen de geboortebomen- en struiken vaker onder de aandacht te brengen. Tot slot onderzoeken

we de mogelijkheid om samen te werken met lokale kraamzorgorganisaties en verloskundige praktijken, zodat ook zij het concept kunnen uitdragen en extra bekendheid helpen creëren.

Wij streven ernaar om jaarlijks 50 geboortebomen of -struiken te laten planten, uitgaande van circa 250 geboortes per jaar. De kosten bedragen naar verwachting € 1.000,- per jaar. De uitgifte vindt, net als in voorgaande jaren, plaats via Nieuwesteeg Tuinplanten.

3.13 Landelijke compostdag

Op 29 maart nemen wij deel aan de Landelijke Compostdag. Met deze actie willen we inwoners bewust maken van het belang van het scheiden van GFT-afval en de waarde van compost voor een gezonde bodem en een biodiverse tuin. Door gratis compost beschikbaar te stellen, belonen we inwoners voor hun inzet bij afvalscheiding en stimuleren we hen om hun tuin te vergroenen en de bodem te verbeteren.

De Compostdag organiseren we op de Milieustraat in Terheijden, in samenwerking met afvalverwerker Attero. Om de drukte te spreiden maken we van de landelijke dag een meerdaagse actie. Inwoners kunnen een zak compost halen, zolang de voorraad strekt. De buitendienst verzorgt ter plaatse de uitgifte. Inwoners ontvangen maximaal 2 zakken GFT-compost van 40 liter per persoon – een praktische hoeveelheid voor het verrijken van een tuinborder, plantenbak of moestuinvak.

We verwachten een deelname van ongeveer 1500 inwoners. De kosten van de actie bestaan uit transportkosten van de in zakken verpakte compost. Afhankelijk van de prijsafspraken met Attero bedragen de kosten naar verwachting maximaal €1.500.

3.14 Tuinklimaatcoach

Inmiddels is de tuinklimaatcoach al enkele jaren beschikbaar. Met de tuinklimaatcoach kunnen onze inwoners gratis advies krijgen over het vergroenen en klimaatbestendig maken van hun tuin. De coach bekijkt samen met de bewoner welke mogelijkheden er zijn om regenwater beter vast te houden, verharding te verminderen en meer biodiversiteit te stimuleren. Zo worden particuliere tuinen stap voor stap groener, klimaatrobuuster en aantrekkelijker voor vogels, vlinders en insecten.

Uit de evaluatie blijkt echter dat er de afgelopen jaren slechts beperkt gebruik van is gemaakt. De belangrijkste oorzaak is een gebrek aan bekendheid bij inwoners. Desondanks blijft de tuinklimaatcoach een waardevol instrument om bewustwording en gedragsverandering te stimuleren. Om de zichtbaarheid te verbeteren zetten we de komende periode actief in op communicatie en samenwerking. De tuinklimaatcoach brengen we ieder kwartaal onder de aandacht gebracht via gemeentelijke communicatiekanalen, waaronder 't Carillon, en sociale media en WijZijnDrimmelen. Daarnaast wijzen we bij andere duurzaamheids- en vergroeningsacties expliciet op de mogelijkheid om gebruik te maken van de tuinklimaatcoach.

De uitvoering van de tuinklimaatcoach gebeurt in samenwerking met Kiemkracht Drimmelen en de Madese Natuurvrienden. Deze organisaties voeren de tuinscans uit en geven praktische adviezen op maat. Om de coaches in hun werkzaamheden te ondersteunen, stellen we jaarlijks een budget van € 500 beschikbaar. Hiermee kunnen zij bewoners voorzien van klein voorlichtingsmateriaal of voorbeeldproducten, zoals zakjes bloemrijk zaad, of beplanting, of regenton-accessoires, die helpen om direct aan de slag te gaan. We streven ernaar om in 2026 minimaal 25 tuinscans uit te voeren en zo bewoners actief te ondersteunen bij het vergroenen van particuliere tuinen.

3.15 Nacht van de Nacht

De landelijke Nacht van de Nacht is een jaarlijks terugkerend evenement waarbij aandacht wordt gevraagd voor het belang van donkerte en de effecten van lichtvervuiling op natuur en biodiversiteit. Wij willen hier de komende jaren actief op aansluiten. Hoewel het uitschakelen van openbare verlichting binnen onze gemeente onwenselijk is vanuit veiligheid en leefbaarheid, biedt een lokale Nacht van de Nacht-activiteit een laagdrempelige manier om inwoners bewust te maken van de waarde van donkerte voor het ecosysteem.

Kiemkracht en Stichting Bei organiseren daarom in 2026 en 2027 een Nacht van de Nacht-activiteit binnen onze gemeente. Het programma bestaat uit een avondwandeling langs ecologische punten, waarbij wordt stilgestaan bij de invloed van kunstlicht op nachtvlinders, vleermuizen en andere nachtactieve soorten. Een sterrenkundige met telescoop geeft uitleg over sterren en lichtvervuiling.

De avond wordt informeel afgesloten met een vuurkorf, warme drank en korte natuur- en duurzaamheidseducatie. Wij stellen indien noodzakelijk een geschikte locatie ter beschikking, en zorgen voor afstemming met beheer. Kiemkracht organiseert de activiteit, regelt vrijwilligers en onderhoudt contact met IVN en de sprekers. Samen met Kiemkracht streven naar minimaal 40 deelnemers per editie. De organisatiekosten ramen we op maximaal € 500 per jaar.

3.16 Oogpunt Spraakwater

In het kader van natuur- en cultuureducatie en bewustwording nemen we deel aan het programma Oogpunt Spraakwater. Dit educatieve project richt zich op het vergroten van kennis en betrokkenheid van basisschoolleerlingen bij thema's als water, afval, zwerfvuil en natuur. Een belangrijk onderdeel van het programma is dat leerlingen zelf raps schrijven en videoclips opnemen waarin zij hun boodschap over water, natuur en duurzaamheid op een creatieve manier uitdragen. Zo leren zij niet alleen over milieu en biodiversiteit, maar ontwikkelen zij ook bewust gedrag. De opgedane kennis en ervaringen nemen leerlingen mee naar huis, waardoor ook hun directe omgeving wordt betrokken bij het versterken van het blauwgroene karakter van Drimmelen.

Begin 2025 is een inventarisatie uitgevoerd onder basisscholen in onze gemeente. Daaruit blijkt dat de scholen zeer enthousiast zijn over deelname aan het programma. Op basis van deze positieve reactie kiezen we ervoor om jaarlijks zes scholen te laten deelnemen aan Oogpunt Spraakwater. In twee jaar tijd komen daardoor alle scholen aan de beurt. Voor de uitvoering van dit programma is jaarlijks een budget van € 7.500 beschikbaar.

3.17 Slootjes les

Om kinderen op een speelse en leerzame manier kennis te laten maken met de natuur in hun eigen omgeving, ondersteunen we de slootjeslessen die Kiemkracht de komende twee jaar aanbiedt bij scholen. Tijdens deze les ontdekken kinderen welke planten en dieren in en rond het waterleven, waarom waterkwaliteit belangrijk is en hoe biodiversiteit bijdraagt aan een gezonde leefomgeving. De lessen sluiten aan bij onze doelen om bewustwording te vergroten en jeugd actief te betrekken bij natuur en biodiversiteit.

Wij ondersteunen deze slootjeslessen door een bijdrage te leveren aan materiaalkosten (zoals schepnetten, loepbakjes en herkenningskaarten) en door de activiteiten actief te promoten via onze communicatiekanalen. Kiemkracht verzorgt de uitvoering van de lessen, in samenwerking met scholen, BSO's of buurtinitiatieven. Voor de slootjeslessen reserveren we eenmalig € 500 voor materialen en andere benodigdheden.

3.18 Promotie subsidieregeling Klimaatbestendig Drimmelen

Met de subsidieregeling *Klimaatbestendig Drimmelen* stimuleren wij inwoners om hun eigen leefomgeving te vergroenen en te versterken tegen de gevolgen van klimaatverandering. De regeling biedt financiële ondersteuning voor maatregelen die bijdragen aan biodiversiteit, waterberging en verkoeling, zoals het aanleggen van geveltuinen, het plaatsen van regentonnen, het afkoppelen van regenwater en het aanplanten van bomen. De regeling is in oktober 2025 vastgesteld en vormt een belangrijk instrument binnen onze ambities op het gebied van duurzaamheid en biodiversiteit.

In 2026 en 2027 zetten wij actief in op de promotie van deze regeling, zodat meer inwoners op de hoogte zijn van de mogelijkheden en daadwerkelijk subsidie aanvragen. Ons doel is om in deze periode om het jaarlijkse subsidieplafond van € 50.000 volledig te benutten. Wij bereiken dit door de subsidieregeling op meerdere momenten per jaar onder de aandacht te brengen via onze vaste communicatiekanalen, waaronder *'t Carillon*, en sociale media. Daarbij willen we inspirerende voorbeelden van inwoners delen, mits zij daar toestemming voor geven. Ook integreren wij de informatie over de regeling in lopende duurzaamheids- en vergroeningcampagnes, zoals de inzet van de tuinklimaatcoach.

Daarnaast betrekken wij lokale partners, waaronder onze groenpartners, woningcorporaties en scholen, bij het verspreiden van informatie en het stimuleren van deelname. Op deze manier vergroten wij het bereik en de betrokkenheid van verschillende doelgroepen binnen de gemeente. De resultaten van de promotie worden jaarlijks gemonitord via het aantal ingediende aanvragen, de mate van budgetbenutting en het type maatregelen dat wordt uitgevoerd. Indien blijkt dat de belangstelling achterblijft, gaan we kijken of we de communicatie kunnen aanscherpen.

4. Begroting

Om onze ambities te realiseren, is een duidelijke en doelgerichte financiering noodzakelijk. In dit hoofdstuk geven we per thema en project een overzicht van de beschikbare middelen. We maken daarbij gebruik van meerdere financiële budgetten, zodat we flexibel kunnen inspelen op kansen en daadwerkelijk stappen kunnen zetten. De begroting laat zien welke investeringen in 2026 en 2027 nodig zijn voor zowel grotere gebiedsprojecten als kleinschalige inwonersinitiatieven. De bedragen zijn gebaseerd op realistische kostenramingen en ervaringen uit voorgaande jaren, zodat duidelijk is welke financiële inzet nodig is om de doelen te bereiken.

Budget natuurontwikkeling- en bescherming ²	2026	2027
Realisatie EVZ Terheijden – Zonzeel	€ 425.000	
STILA	€ 10.000	€ 10.000
Bijenlandschap West-Brabant	€ 2.500	€ 2.500
Inventarisatie bermen	€ 12.500	
Proefvakken bermen		€ 15.000
Totaal:	€ 450.000	€ 27.500

Budget verbeteren biodiversiteit ³	2026	2027
Bloemenproject	€ 7.500	€ 7.500
Plant een boom of struik	€ 6.000	€ 6.000
Uitbreiding kinderboomkwekerij	€ 2.500	-
Groene inrichting rondom speelplekken	€ 12.000	€ 15.000
Natuur in de wijk	€ 10.000	€ 10.000
Geboortebomen	€ 1.000	€ 1.000
Landelijke compostdag	€ 1.500	€ 1.500
Tuinklimaatcoach	€ 500	€ 500
Nacht van de nacht	€ 500	€ 500
Slootjes les	€ 500	€ 500
Totaal	€ 42.000	€ 42.500

Budget water- en riolering ⁴	2026	2027
NK-tegelwippen - Analyse zinloze verharding	€ 7.500	
NK-tegelwippen – uitvoering	€ 2.500	€ 10.000
Oogpunt Spraakwater	€ 5.000	€ 5.000
Totaal	€ 15.000	€ 15.000

Budget onderwijs ⁵	2026	2027
Oogpunt spraakwater	€ 2.500	€ 2.500
Totaal	€ 2.500	€ 2.500

Budget energie ⁶	2026	2027
Subsidieregeling klimaatbestendig Drimmelen	€ 50.000	€ 50.000
Soortenmanagementplan	In uitvoering	
Totaal	€ 50.000	€ 50.000

² Kostenplaats: natuurbescherming (6550000), kostensoort: advies- en onderzoekskosten (434392)

³ Kostenplaats: cultuurbeplanting (5650100), kostensoort: onderhoud / vergroten biodiversiteit uitwerking: (434392)

⁴ Kostenplaats: waterbeleidsplan (6240100), kostensoort: advieskosten (434392)

⁵ Kostenplaats: huisvesting onderwijs (6421000), kostensoort: werken door derden (434320)

⁶ Kostenplaats: energietransitie (6723001), kostensoort: subsidie vrijwilligersorganisatie: (442500)